

Paul Michael Zulehner

Gottessehnsucht. Spirituelle Suche in säkularer, Kultur

– Schwabenverlag, Ostfildern, 2008., 116 str.

Ova knjiga bečkoga pastoralnog teologa Paula Michaela Zulehnera pokušaj je jedne analize dinamike duhovnosti i duhovnih traženja u suvremenim kulturama. Kako to sam autor odmah u uvodnomu dijelu i navodi, ova knjiga ujedno je i prvi pastoralno-teološki dijalog s kulturološko-antropološkim rezultatima jedne studije koja se bavila istraživanjem onih pojava na temelju kojih se brojni suvremenici pokazuju duhovnim »tražiteljima«.

Osim toga, Zulehner se u svojoj razradi oslanja i na jedno novije sociološko istraživanje, iz kojega se može iščitati određeno povećanje polariziranosti socioreligijske slike modernoga društva. To istraživanje pokazuje da s jedne strane postoje ljudi koji se kreću u crkvenom okviru, odnosno osjećaju se povezanim s kršćanskom tradicijom, a s druge strane postoje i oni koji se kreću u ateiziranom i sekulariziranom prostoru. Pri tomu se pak ne radi toliko o teoretskom, koliko o određenom praktičnom ateizmu, odnosno činjenici da pitanja vezana uz Boga ili život poslije smrti u životnoj filozofiji ovih ljudi nemaju gotovo nikakvo značenje. Između ta dva pola nalazi se također jedno široko i sve više rastuće polje

suvremenih duhovnih »tražitelja«, čiji su unutarnji motivi duhovnih traganja također višestruki.

Prema Zulehneru duhovna dinamika u modernom društvu, osim na području oblikovanja života, očituje se i u pojavi religioznih simbola i duhovnih elemenata i na drugim životnim i kulturološkim područjima. To se posebice odnosi na područje tržišta i marketinga, pri čemu se često koristi religiozna simbolika, zatim u nasilju, koje se često povezuje s religijom, te u vlastitom tješenju, odnosno u isključivo funkcionalnom korištenju duhovnosti, koja za jedini kriterij istinitosti ima korisnost. Te pojave u suvremenom društvu pokazuju, prema Zulehneru, da se religiozni elementi i simboli mogu upotrebljavati i u svrhe koje su strane pravoj duhovnosti, odnosno da se mogu zloupotrebljavati. Upravo je to pozadina, na kojoj potreba istinske preobrazbe čovjeka zadobiva na većoj jasnoći i većemu značenju. Umjesto tješenja i očitoga samozavaravanja, nužna i jedino ispravna temeljita je preobrazba pojedinca i preobrazba zajedničkoga života ljudi.

Polazeći od konstatacije da je duhovnost danas veliko područje interesa brojnih ljudi, Zulehner smatra da su mnogi teolozi i drugi crkveni ljudi u suočavanju s takvom duhovnom dinamikom u sekulariziranim kulturama ostali zatečeni i bez nekog korisnoga savjeta. Unatoč činjenici da se u mnogim elementima suvremene duhovne dinamike zasigurno radi o nekoj vrsti religije bez Boga, kako glasi jedan od njihovih glavnih prigovo-

ra, autor smatra da kršćanski teolozi ne bi smjeli podcjenjivati i obezvrjeđivati tu duhovnu dinamiku jedne cijele kulture. On se u svojem izlaganju ne protivi određenoj kritičkoj refleksiji, koja je što više potrebna i nužna, ali bi trebala biti empatijski usmjerena, odnosno umjesto neargumentiranoga obezvrjeđivanja suvremenih duhovnih traženja, bilo bi daleko pametnije istražiti razloge i temelje toga traganja kod suvremenika, odnosno pokazati interesa za duhovnu žeđ istih. Suvremeno duhovno traženje zaslužuje točnije proučavanje i veće vrjednovanje od strane kršćanskih teologa, nego li je to do sada bilo.

Zulehner definira i izvore ili razloge te rastuće duhovne dinamike u sekularnim kulturama te smatra da je to prije svega iscrpljenost »moderne«, odnosno nezadovoljstvo ljudi sekulariziranim načinom života, poradi čega ovi na duhovnom području traže neku alternativu. Pri tomu se najviše radi o izgubljenoj dubini i zaboravljenim nekim važnim životnim dimenzijama. Drugi je izvor žalost poradi duhovno iscrpljenih i osiromašenih kršćanskih Crkava u našim modernim kulturama. Dok se s jedne strane razvija tržište duhovne potražnje, u isto vrijeme negativne trendove bilježi jedno od najstarijih i najiskusnijih duhovnih utočišta, odnosno Crkva. Zulehner smatra da je samokritičko promatranje dobar početak za novo otkrivanje duhovne snage kršćanskih Crkava. On navodi kako i veliki broj samih crkvenih ljudi doživljava kršćanska bogoslužja

duhovno osiromašenima, te kako u novije vrijeme i sam papa žali zbog pre malo duhovnoga naboja u bogoslužjima.

Zulehner ukazuje na nužnost »respiritualizacije« crkvenoga života koja treba uvažiti napose tri aspekta: postojanje duhovnih (svetih, hodočasničkih) mjesta, prisutnost produhovljenih osoba, odnosno učitelja molitve i duhovnoga života, koji su i sami bogati duhovnim iskustvom i, konačno, ponudu mnoštva duhovnih događanja koja se prvenstveno odnose na pokušaj dijaloga između traženja i težnji suvremenih duhovnih tražitelja s iskustvima kršćanskih Crkava. Pri tomu valja uvažiti sve one pojave koje su karakteristične za današnje duhovne tražitelje, kao što su traženje i pronalaženje samoga sebe, povratak samomu sebi, želju za ozdravljenjem i iskrenim zajedništvom, za postojanošću i međuljudskom solidarnošću, te želju za jednim drugačijim svijetom. U svojem opisivanju autor ukazuje na veliku srodnost duhovne mudrosti kršćanskih Crkava s čežnjom suvremenih duhovnih tražitelja.

Knjiga »Gottessehnsucht. Spirituelle Suche in säkularer Kultur« pisana je na vrlo razumljiv i jednostavan način, prihvatljiv za svakog čitatelja. Knjiga odiše brojnim citatima s područja znanstvene teologije i kršćanske duhovnosti. Prepoznatljive su i neke misli koje se mogu susresti i u drugim Zulehnerovim djelima, a koje bi se mogle označiti kao ovom autoru posebno značajne.

Na koncu je potrebno spomenuti i da je autor uz ovu knjigu istovremeno objavio i još jednu, koja je koncipirana kao »popratna« knjiga ovoj, ovdje prikazanoj, a u kojoj su od samoga autora prikupljeni tekstovi iz velikoga blaga kršćanske i izvankršćanske duhovne mudrosti, namijenjeni za osobni duhovni rast modernih duhovnih tražitelja. Naslov te knjige glasi: »Werden, was ih bin. Ein spirituelles Lesebuch«, Schwaabenverlag, Ostfildern, 2008. (str. 180).

Ivo Džinić

.....
Tonči Matulić,

**Metamorfoze kulture.
Teološko prepoznavanje
znakova vremena u ozračju
znanstveno-tehničke
civilizacije. Let iznad
oblaka dekristijanizacije,**

– Glas Koncila, Zagreb, 2008.,
941 str.

Nedavno objavljena knjiga zagrebačkoga teologa Tončija Matulića »Metamorfoze kulture« podijeljena je u sedam dijelova koji obuhvaćaju trideset poglavlja. Radi se većinom o tekstovima koje je autor već objavio u drugim časopisima ili zbornicima. Na posljednjim stranicama donosi se bilješka o objavljenim tekstovima. Ostali su tekstovi do sada bili neobjavljeni. Knjiga je izvrsno opremljena, a posebice se to odnosi na

imensko i pojmovno kazalo. Ovdje je nemoguće prikazati pojedina poglavlja, jer bi to iziskivalo puno više prostora. Tu »tešku« (941 stranica!) knjigu pokušat ćemo ukratko prikazati, ukazujući na njezine doprinose, ali i na određene slabosti. Najprije ćemo progovoriti o doprinosima Matulićeve knjige, i to u nekoliko točaka.

Prvo, knjiga »Metamorfoze kulture«, kako se može pročitati u uvodu, predstavlja jedan veliki napor razumijevanja vjere (»intellectus fidei«) u kontekstu današnjega društva, odnosno znanstveno-tehničke civilizacije. Gotovo da i ne postoji tema kojom se autor nije pozabavio u ovoj knjizi: od razumijevanja današnjega vremena, odnosa slobode istine, ateizma, kapitalizma pa sve do promišljanja tehnike, modernih etičkih teorija, medicine i duhovnosti. Autorovo bavljenje svim tim i drugim temama očituje bit i smisao same teologije. Teologija, kao govor o Bogu, točnije, kao govor Bogu, mora istovremeno biti i govor o čovjeku i čovjeku. Teologija se ne smije začahuriti u svoju samodostatnost, kako se to nažalost nerijetko događa, nego se treba hrabro sučeljavati s izazovima svakoga doba pa tako i današnjega. To upravo čini Matulić u svojoj knjizi. U tom smislu knjiga potvrđuje da teologija nije stvar prošlih vremena, da teologija itekako može doprinijeti boljemu razumijevanju i kritičkom vrjednovanju gorućih pitanja današnjice. Slobodno se može reći da na taj način Matulićeva knjiga svjedoči o »teologiji u svijetu«,